

Hayal ve gerçeğin tam ortasında bir İran köyü

İran modern edebiyatının önemli isimlerinden Gulam Hüseyin Sâedi, 'Bayel Ağıtçıları'nda okuyucuyu, biraz hayali biraz gerçek, yoksul bir Şii köyü olan Bayel'e götürüyor. Kendi içinde bütünlüğe sahip sekiz farklı hikâye barındıran farklı bir roman bu...

ECE ÇELİK
ecelik@hurriyet.com.tr

İran modern edebiyatının önemli isimlerinden Gulam Hüseyin Sâedi imzalı **'Bayel Ağıtçıları'** bir köy hikâyesi. Köyde yaşayan herkes de bu kitabın ana karakteri. Yazar her hikâyede farklı karakterleri tanıtarak ilerliyor. Köydeki kediler, köpekler, atlar, keçiler ve inekler de insanlar kadar önemli birer figür olarak hikâyedeki yerini alıyor.

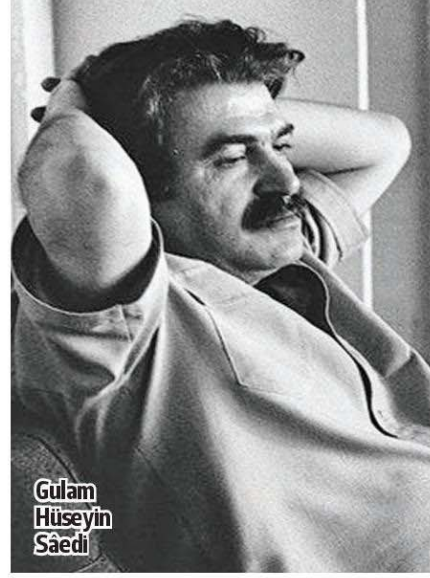
Bayel yoksul bir köy ancak yoksulluktan şikâyet eden yok. Yazar köylüleri yoksulluktan kurtaracak bir kahraman ya da bir kavram oluşturmamış. **Kitapta** Sâedi'nin sosyalist düşünce yapısından izler görmek mümkün. Sâedi yoksulluğu sert ve açık şekilde ortaya koyuyor ancak bu durumu okura açıkça şikâyet etmiyor, yorumu bize bırakıyor.

Bayel bir 'hayal köyü' desek de akıllara kitabın fantastik bir hikâye anlattığı gelmesin. **Gerçek köy hayatı, Şii gelenekleri, bölgenin yapısı, insanların karakterleri tüm açıklığıyla anlatılıyor.** Tam bu gerçekliğe kendinizi kaptırmışken yazar gerçeküstü bir olayla hikâyeleri bağlayarak okuru ters köşeye yatırıyor.

İlk kez 1964 yılında yayımlanan 'Bayel Ağıtçıları' ülkede kısa sürede ses getirmiş. Kitabın en etkileyici öyküsü olan dördüncü hikâye 'İnek' ismiyle, Daryuş Mehrcui ve Gulam Hüseyin Sâedi tarafından senaryolaştırılarak beyazperdeye aktarılmış. Dördüncü hikâyede tüm köyün tanıdığı, sevdiği Meşhedi Hasan'ın nedenini bilmediğimiz bir şekilde ölen ineğine dönüşmesi anlatılıyor. Bittiğinde üzerine uzun uzun düşündürecek şekilde...

Bayel Köyü'nde genelde iyi olaylar yaşanıyor, kötü olaylarsa çoğunlukla komşu köyde gerçekleşiyor. Bizse bu kötü olayların sadece Bayel Köyü'ne yansımalarını okuyoruz. Özellikle üçüncü hikâyede Şii kültüründen izler görmek mümkün.

Betimlemeler ve diyaloglar üzerine kurulu bir roman olan 'Bayel Ağıtçıları'nı okurken bu köy ve tüm karakterler okurun gözünün önünde canlanıyor. Diyaloglar, okuyucuyu romanın içine çeken cinsten. Sadece olay örgüsü değil karakterlerin düşünceleri ve ruh hali de diyaloglarla anlatılmış. Yazarın sinema-

ya uyarlanan başka eserleri de bulunuyor. **İran'ın dünyaca ünlü yönetmeni Ashgar Farhadi 2016 yılında Cannes Film Festivali'nde yaptığı teşekkür konuşmasında dramayı ondan öğrendiğini vurgulayarak Gulam Hüseyin Sâedi'yi anmış, onu İran'ın Arthur Miller'i olarak tanıtmıştı.**

Bayel'in Tebriz'e birkaç kilometre uzaklıkta, şimdi adı Beyg olan gerçek bir köy olduğunu iddia edenler de var, böyle bir köyün hiç olmadığını söyleyenler de... Yazar Tebriz doğumlu olduğu için bölgedeki tüm köylerin doğasına, insanına hâkim.

Henüz 18 yaşına gelmeden kendi çıkardığı dergi ve gazetelerde yazdığı yazılar yüzünden bir dönem hapis yatan Sâedi, 1979 İslam Devrimi'nden sonra Paris'e sürgün gitmiş, yaşamı burada sonlanmış bir yazar. Mezarı Paris'in ünlü Pere Lachaise Mezarlığı'nda, İran'ın bir diğer usta yazarı Sadık Hidayet'in yanı başında...

Tam da bu günlerde, tüm dünya İran'daki hükümet karşıtı protestoları izlerken 'Bayel Ağıtçıları'nı okumak, İran insanını daha yakından tanımak açısından aydımlatıcı olacaktır.

BAYEL AĞITÇILARI

Gulam Hüseyin Sâedi
Çeviren: Makbule Aras Eivazi, Farhad Eivazi
Yapı Kredi Yayınları, 2017
160 sayfa, 14 TL.